

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Bf.II.66/2015/18.sz.

A Debreceni Ítéltábla, mint másodfokú bíróság Debrecenben, a 2015. május 11. napján megtartott nyilvános fellebbezési tárgyalás alapján meghozta és 2015. május 20. napján kihirdette a következő

í t é l e t e t :

A nyereségvágyból, különös kegyetlenséggel, védekezésre képtelen személy sérelmére elkövetett emberölés büntette és más bűncselekmény miatt és társa ellen indított büntetőügyben a Debreceni Törvényszék 2014. december 10. napján kihirdetett 24.B.438/2014/56. számú ítéletét megváltoztatja a következők szerint.

A vádlottak által elkövetett élet elleni cselekmény minősítésére vonatkozóan a Btk. 160. § (2) bekezdés d) pontjára utalást mellőzi.

II. r. vádlott tekintetében a Nyíregyházi Járásbíróság 18.B.416/2013/2. számú ítéletével jogerősen kiszabott 5 (öt) hónap börtönbüntetés végrehajtása során engedélyezett feltételes szabadságot megszünteti.

Az eljárás során lefoglalt, és a Debreceni Törvényszék Gazdasági Hivatal által kezelt bűnjelek bűnjelszámai helyesen Bj.726/14. és 727/14.

Egyebekben az első fokú ítéletet helybenhagyja.

A szabadságvesztés tartamába beszámítja a I. r. vádlott által az első fokú ítélet kihirdetésétől a mai napig, valamint a II. r. vádlott által az elsőfokú ítélet kihirdetésétől 2015. április 10. napjáig előzetes fogvatartásban töltött időt.

A másodfokú eljárásban felmerült 30.000 (harmincezer) forint bűnügyi költségből I. r. vádlott 15.000 (tizenötezer) Ft-ot, II. r. vádlott 15.000 (tizenötezer) Ft-ot visel.

I n d o k o l á s :

Az ügyben elsőfokú bíróságként eljáró Debreceni Törvényszék a rendelkező részben írt határozatával I. r. és II. r. vádlottakat bűnösnek mondta ki emberölés büntetében (Btk. 160. § (1) bekezdés, (2) bekezdés b), d) és j) pontjai - mely bűncselekményt II. r. vádlott, mint bűnsegéd követett el -, valamint társtettesként elkövetett magánlaksértés büntetében (Btk. 221. § (1) bekezdés, (2) bekezdés a), c) pont, (4) bekezdés). Ezért mindkét vádlottat - mint erőszakos többszörös visszaesőt - halmazati büntetésül életfogytig tartó szabadságvesztés büntetésre és 10 év közügyektől eltiltásra ítélte. A

szabadságvesztéseket fegyházban rendelte végrehajtani, mindkét vádlott vonatkozásában kizárta a feltételes szabadság lehetőségét, döntött az általuk előzetes fogvatartásban töltött idő beszámítása felől, valamint rendelkezett a nagyszámú lefoglalt bűnjel további sorsáról és a bűnügyi költség viseléséről.

Az ítélet ellen I. r. és II. r. vádlottak egyaránt enyhítésért - a II. r. vádlott „vádmódosítás” érdekében is -, míg védőik eltérő minősítés, halált okozó testi sértés büntette megállapítása végett jelentettek be fellebbezést. Az ügyész mindkét terheltet érintően tudomásul vette a határozatot.

A másodfokú eljárásban I. r. vádlott írásban részletezte jogorvoslatát (4. sorszám), melyben az általa relevánsnak jelzett bizonyítékokkal arra kívánt rámutatni, hogy nem szándékoztak senkinek az életét elvenni, nem ölni mentek a sértett által lakott ingatlanhoz, hanem betörni. Ezen felül az általa tapasztalt eljárási szabálysértések nagyban befolyásolták az elsőfokú bíróságot abban, hogy a bizonyítékokat végül tévesen értékelje, mely tevékenységét nem is teljes körben végezte el.

A Debreceni Fellebbviteli Főügyészség Bf.416/2014/5-I. számú átiratában a bizonyítást törvényesnek, a tényállást és a cselekmények minősítését helyesnek tartva az első fokú ítélet helybenhagyására tett indítványt.

A bejelentett fellebbezések elbírálására kitűzött nyilvános tárgyaláson I. r. vádlott védője az első fokon lefolytatott bizonyítás perrendszerű voltát nem kifogásolta, ám azt kívánta kiemelni, hogy a törvényszék a cselekmény jogi minősítésében tévedett, az I. r. vádlott tudattartalma tárgyában téves következtetést vont le a rendelkezésre álló bizonyítékok értékelése után. E tekintetben nem vitatta azokat az igazságügyi orvos szakértői megállapításokat, amelyek a sértett által elszenvedett sérülések, és halála között közvetlen ok-okozati összefüggést találtak, ám álláspontja szerint az elkövetés körülményeiből, különösen az erőbehatások számából és a sérülések jellegéből nem lehet egyértelműen ölési szándékra következtetni. Így arra tett indítványt, hogy az ítélet tábla az első fokú ítélet megváltoztatásával a I. r. vádlott által elkövetett cselekményt halált okozó testi sértés büntettének minősítse, enyhébb jogkövetkezmény alkalmazása mellett.

A II. r. vádlott védelmében eljáró védő maga is a mellett érvelt, hogy legfeljebb halált okozó testi sértés büntetteként lehet értékelni a vád tárgyává tett cselekményt. Az első fokú ítéletben figyelembe vett bizonyítékok közvetett jellegét citálva, ő maga nem találta bizonyító erejüket olyan súlyúnak, amely alapján a II. r. vádlott ölési szándékot átfogó tudattartalmára megalapozottan állást lehetett volna foglalni. Véleménye szerint a rendelkezésre álló adatok alapján nem lehet kétséget kizáróan megcáfolni II. r. vádlott vallomásának azon részét, mely szerint nem tartózkodott abban a szobában, ahol testvére bántalmazta a sértettet, így nem is tudhatta, hogy az I. r. terhelt személy elleni erőszakot kíván alkalmazni, a bántalmazásról már csak a cselekmény elkövetése után értesült. Ily módon - a védelmi gondolatmenet alapján - a törvényszék a részben helyesen megállapított történeti tényekből további tényekre már helytelenül következtetett. Mindezeket összefoglalva a védő álláspontja szerint változatlan tényállás mellett is helye lehet a megjelölt enyhébb minősítésnek, ugyanakkor arról szintén említést tett, hogy az

eljárás tárgyát képező cselekmény II. r. vádlott tekintetében az első fokú perbeszédben felvetett lopás, illetve magánlaksértés halmazataként is minősülhet.

A Debreceni Fellebbviteli Főügyészség jelenlévő képviselője az írásban kifejtetteket fenntartva az elsőfokú bíróság által lefolytatott bizonyítási eljárást perrendszerűnek, az ennek alapján beszerzett bizonyítékok mérlegelésével megállapított tényállást megalapozottnak tartotta. Ennek alapján a vádlottak bűnösségére levont következtetés okszerű, s helyes a cselekmény jogi minősítése is. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság hibátlan jogi indokot adott arra vonatkozóan, hogy az ismert védelmi hivatkozás ellenére miért nem minősülhet enyhébben, halált okozó testi sértés büntettének a cselekmény. Az elkövetés módja alapján ugyanis fel sem merülhet, hogy az eredmény tekintetében a vádlottakat csak gondatlanság terhelné, ezzel szemben az ítéletben kifejtetteknek megfelelően az eshetőleges szándékra vont következtetés helytálló, ahogyan az emberölés büntette mindhárom minősítő körülményére adott indokok is. Álláspontja szerint az élet elleni cselekmény mellett a magánlaksértés büntettének halmazatban történő megállapításának nincs törvényi akadálya, és büntetőjogi előéletükre figyelemmel valóban mindkét vádlott erőszakos többszörös visszaesőnek tekinthető. Ily módon a hatályos anyagi jogi szabályok kötelező előírásai szerint a terheltekkel szemben csakis életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabására kerülhetett sor, tehát az elsőfokú határozat helybenhagyása indokolt.

I. r. vádlott fellebbezését azzal tartotta fenn, hogy a védője által kifejtetteket kérte figyelembe venni.

II. r. terhelt írásban csatolt védekezésében a védője által előadottakkal egyezően maga is a tudattartalma tárgyában levont első bírói következtetések alaposságát kifogásolta, álláspontja szerint nem csak az állapítható meg, hogy a sértett bántalmazásában semmilyen aktív magatartással nem vett részt, hanem az is, hogy annak idején nem tartózkodott a közelben, így nem gyakorolhatott szándékerősítő hatást testvéreire. Ezért kizárólag a társtettesként elkövetett magánlaksértés büntettében ismerte el maradéktalanul büntetőjogi felelősségét, megbánását hangoztatva, míg a magasabb tárgyi súllyal bíró élet elleni bűncselekmény tekintetében az eljárás megszüntetésére tett indítványt.

Az ítéletábra a bejelentett perorvoslatokra tekintettel az elsőfokú bíróság ítéletét a Be. 348. § (1) bekezdése értelmében az azt megelőző eljárással együtt bírálta felül. A revízió keretében a fellebbezések okára és céljára tekintet nélkül vizsgálta a tényállás megalapozottságát, a bűnösség megállapítását, a bűncselekmény minősítését és a büntetések kiszabását is. Ennek során megállapította, hogy a törvényszék nem vétett feltétlen, vagy olyan súlyú relatív hibát, amely az érdemi elbírálást kizárta tenné, s az ítélet hatályon kívül helyezésének szükségességét felvetné.

Az ítéletábra azonban kisebb súlyú relatív szabálysértéseket észlelt, melyek a következők szerint foglalhatók össze.

A törvényszék annyiban eltért a Be. szabályaitól, hogy a kihallgatott tanúk jogaira és általuk teendő kötelezettségekre történő figyelmeztetések során bár figyelemmel volt a 2012. évi CCXXIII. törvény 100. §-ával 2013. július 1. napjától módosított Be. 85. § (3) bekezdésében foglaltakra, ám nem megfelelően idézte az anyagi jogi háttérjogsabályt. Az elsőfokú tárgyalás 2014. szeptember 26-ai és november 10-ei hatánapján arra figyelmeztette a kihallgatni kívánt tanúkat, hogy a Büntető Törvénykönyv a hamis tanúzás büntetőjogi következményei mellett a tanúvallomás jogosulatlan megtagadását is szabadságvesztéssel rendeli büntetni. A Btk. 277. §-a viszont e tekintetben egyértelműen fogalmazva a tanúvallomás jogosulatlan megtagadása vétségét kizárólag elzárással szankcionálja. A törvényszék részéről alkalmazott forma így pontatlan volt, ám az ítéletábra szerint azért tekinthető mégis relatív szabálysértésnek, mivel az kétségtelenül kitűnt belőle, hogy amennyiben a tanú kihallgatásának nem mutatkozik akadálya, úgy vallomástételre köteles, s annak jogosulatlan megtagadása büntetendő cselekmény, mely miatt büntetés szabható ki. A Btk. 33. § (1) bekezdés b) pontja értelmében az elzárás is külön büntetési nem a szabadságvesztés mellett. Következésképp a személyi bizonyítás törvényessége nem sérült, nem volt kizárt a hivatkozott tanúvallomások felhasználása. Megjegyzésre érdemes, hogy az ezt követően kitűzött hatánapokon a törvényszék már valamennyi tanút perrendszerűen figyelmeztette jogaira illetőleg kötelezettségeikre, így a megjelölt relatív perjogi hiba a bizonyítás további szakában nem volt fellelhető.

Ezen felül a törvényszék az elnapolt tárgyalás újabb hatánapján nem ismertette a legutóbbi részről készült jegyzőkönyvet, illetőleg az eljárás résztvevőinek nyilatkoztatása sem került rögzítésre annak szükségessége felől, holott a tárgyalás megszakítása óta 8 napnál hosszabb idő telt el (2014. december 10-ei tárgyalás 56. számú jegyzőkönyve szerint). Miután azonban az érintett korábbi tárgyalási hatánapokon az eljárás résztvevői jelen voltak, kifejezetten erre irányuló indítvány előterjesztésére nem került sor a részükről, így a Be. 287. § (5) bekezdésében szabályozott törvényi rendelkezés alkalmazásának elmaradása pusztán relatív hibának tekinthető. Az ítéletábra szerint azonban ilyen esetekben akkor is célszerű a jelenlévők megnyilatkozása, a citált jegyzőkönyv ismertetésének szükségessége vagy annak ellenkezője felől, amennyiben azt nem tartják indokoltnak. A tárgyalás perrendszerű vezetése ugyanis így válik világossá és egyértelművé, mellyel kapcsolatosan utólag sem támaszthatók kételyek.

A törvényszék az általa lefolytatott bizonyítás anyagára alapítottn, csaknem minden tekintetben megalapozott tényállást állapított meg, melyet a Be. 352. § (1) bekezdés a) pontja alkalmazásával az alábbiakkal indokolt kiegészíteni.

- I. r. vádlott a Nyíregyházi Városi Bíróság 38.Bk.675/2006/3.sz. jogerős összbüntetési ítéletével megállapított 4 év fk. börtönbüntetését 2005. augusztus 31 - 2008. március 9. napjai, majd a feltételes szabadság megszüntetése okán, 2009. május 14 - 2010. május 13. napjai között töltötte.
- Utóbbi szabadságvesztésből engedélyezett feltételes szabadság megszüntetésére a Nyíregyházi Városi Bíróság 20.B.409/2009/36. számú illetőleg a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság, mint másodfokú bíróság 1.Bf.643/2010/7.sz. határozataival került sor.

- I. r. terhelten szemben a Nyíregyházi Városi Bíróság B.2603/2010/25. sz. és a Nyíregyházi Törvényszék, mint másodfokú bíróság 3.Bf.855/2011/4.sz. jogerős határozataival súlyos testi sértés büntettének kísérlete helyett könnyű testi sértés vétségének kísérlete miatt szabott ki büntetést (elsődokú iratok 54.sz.alatt elfekvő határozatkidádmányok és a csatolt előéleti iratok szerint).
- II. r. vádlott a Nyíregyházi Városi Bíróság 38.Bk.85/2005/2.sz. jogerős összbüntetési határozatával megállapított 3 év 2 hónap fk. fogházbüntetését 2005. január 20. - 2007. május 31. napjai között töltötte, majd feltételes szabadság kedvezményével szabadult. Feltételes szabadsága azonban - más szabadságvesztés töltése okán - ténylegesen 2009. május 11. napján kezdődött, mely 2010. május 10. napján járt volna le, viszont a Nyíregyházi Városi Bíróság 20. B. 409/2009/36.sz. és a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság, mint másodfokú bíróság 1.Bf.643/2010/7.sz. jogerős határozataival a feltételes szabadságot megszüntette, a tartama alatt elkövetett tártettesként elkövetett személyi szabadság megsértése és más bűncselekmény miatt.
- A II. r. terhelten a Nyíregyházi Városi Bíróság 20.B.409/2009/36.sz.és a Szabolcs-Szatmár Bereg Megyei Bíróság, mint másodfokú bíróság 1.Bf.643/2010/7.sz. határozataival, mint különös visszaesőt ítélte szabadságvesztésre és közügyektől eltiltas mellékbüntetésre.
- A Nyíregyházi Városi Bíróság 18.B.416/2013/2.sz. ítélete II. r. vádlott vonatkozásában valójában 2013. március 7. napján emelkedett jogerőre (2013. július 7. napja helyett).
- Az elsődokú határozat 13. oldal 5. bekezdésében a sértett által elszenvedett sérülések köre kiegészítendő a baloldal falcsont-homlokcsont területén fellelt lágyagyburok alatti vérzéssel is (iü. orvosszakértői vélemény, nyomozási irat I. kötet 285. oldal első bekezdés).
- A 13. oldal utolsó bekezdését azzal indokolt helyesbíteni, hogy néhai Molnár Jánosné sértett sérülései közül a benyomatos koponyatörés mellett valamennyi koponyaúri sérülés közvetett életveszélyes sérülésként értékelhető (igazságügyi orvosszakértő szóbeli vélemény kiegészítése, 41.sz.tjkw. 41.oldal utolsó bekezdés).
- Ezen felül az ítéletábla a tényállás részének tekinti az elsődokú határozat 45. oldal 4. bekezdésében foglaltakat az elhalálozott sértett hozzátartozója által előterjesztett joghatályos magánindítvány megtételének időpontjára (2014.május 15.) vonatkozóan. Ellenben a tényállásból mellőzi az ítélet 15. oldal utolsó két bekezdésében rögzítetteket, és az ott tett következtetéseket a jogi indokolás részének tekinti. A vádlottak tudattartama tárgyában teendő megállapítások ugyanis nem tekinthetők a tényállás részének, azokra a törvényszék alapos vizsgálat után, a bűncselekmény tárgyi és alanyi oldalainak tényezőiből vonhatott következtetést.

Az elsőfokú bíróság ügyfelderítési kötelezettségének csaknem minden tekintetben eleget tett, ám az ítéletábra a megalapozottság vizsgálata körében észlelte, hogy további bizonyítás felvétele indokolt a túlnyomórészt már első fokon rendelkezésre álló okirati bizonyítékok tárgyalás anyagává tételével, mely az elsőfokú eljárásban nem történt meg.

Ezért az ítéletábra a Be. 363. § (2) bekezdés b) pontja alapján tárgyalást tűzött ki, és a Be. 353. § (1) bekezdése szerint bizonyítást vett fel. Ennek keretében I. r. és II. r. vádlott erőszakos többszörös visszaesői minőségének tisztázása végett kerültek ismertetésre a büntetőjogi előéletük tekintetében releváns csatolt iratok, valamint a II. r. terhelt által töltött szabadságvesztések időtartamának pontos megállapítása érdekében az ítéletábra megkereséssel élt a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságához. Az erre adott válasz (10.sz. utóirat) és a további iratanyag ismeretében is azt lehetett megállapítani, hogy az előzőekben megjelölt pontosítások és kiegészítések mellett a tényállás már mindenben megalapozottá vált, mentes a Be. 351. § (2) bekezdésében felsorolt hiányosságoktól, ezért a Be. 352. § (2) bekezdésében írtakra figyelemmel a másodfokú eljárásban irányadónak lehetett tekinteni.

Az elsőfokú bíróság az ügy eldöntése szempontjából lényeges bizonyítékokat igen alaposan, nagy gondossággal, a logika szabályai szerint értékelte. Részletekbe menően vonta vizsgálat alá a vádlottaknak az ügy körülményeire vonatkozó vallomását, de értékelte a cselekményről információt szerző tanúk által elmondottakat, mint ahogy az okirati bizonyítékokat - közülük a szemle és a szagazonosítás eredményét - és az igazságügyi orvosszakértői bizonyítás anyagát. A személyi és a tárgyi bizonyítékokat hibamentesen értékelte, nagy gondossággal elemezve a büntetőjogi felelősség szempontjából meghatározó peradatokat.

Különösen a terhelték által megfogalmazottakra reagálva érdemel megjegyzést, miszerint az ügy jellegéből adódóan valóban számos ellentmondás volt fellelhető a rendelkezésre álló bizonyítékok sorában. Ugyanakkor a törvényszék felismerte azokat és kiküszöbölésük érdekében akár a bizonyítást is továbbfejlesztve igyekezett az ellentéteket feloldani, végül megfelelően számot adott arról, hogy mely okokra alapítottnak fogadja el az ítéletében megjelölt bizonyítékokat a tényállás megállapításához (elsőfokú határozat 33-44 oldalai). De nem vétett logikai hibát akkor sem, amikor a közvetett bizonyítás szabályait szem előtt tartva, egyes kétséget kizáróan bizonyított tényekből további tényekre vont következtetést.

Említést érdemel, hogy a büntetőjogi felelősségüket kisebbíteni kívánó terhelti védekezéseket - különösen II. r. vádlott bűncselekményben betöltött szerepére vonatkozóan - a törvényszék elvetette, ám erre a meggyőződésre kifejezetten részletes és alapos bizonyítás után jutott. Ebben a körben kiemelő, hogy az elsőfokú bíróság helyszíni tárgyalást is tartott a bűncselekmény körülményeit ellenőrizendő, valamint a szagazonosítás eredményét és a szemle megállapításait rendkívül körültekintően, az idézett nyomozási cselekményben részt vett személyek tanúkénti kihallgatásával vonta alapos vizsgálat alá, tisztázva a bizonyítás folyamatában felmerült kétségeket. Ennek tükrében, valamint I. r. vádlott vallomásának ugyancsak terhelő adatokat szolgáltató részletei okán (20. sz. tárgyalási jegyzőkönyv 5. oldal utolsó előtti bekezdés) iratellenesség nem volt fellelhető, és érdemben nem kifogásolható az első bírói mérlegelés arra vonatkozóan, hogy

miután az ingatlan ajtaját feltörték, a sértett által lakott szobában jelen volt mindkét vádlott. Ott a korlátozott fényviszonyok ellenére is észlelniük kellett az ágyon fekvő sértettet, közben a II. r. vádlott jelenlétével szándékerősítőleg hatott társára.

Miután a védelmi fellebbezések legfőképp ezt a bizonyítékértékelő tevékenységet támadták, az ítélet tábla szükségesnek tartja utalni arra, hogy egy tényállás akkor tekinthető megalapozottnak, ha a bíróság a törvényes vád elbírálása során a perrendi szabályok szerint lefolytatott bizonyítási eljárást követően a vád tárgyává tett események megalapozatlansági hibáktól mentesen állapítja meg. Ilyen megalapozatlansági hiba nem tartható fel az ügyben.

Kiemeli az ítélet tábla, hogy a hatályos perjogi rendszerben ténybírósnak egyértelműen az elsőfokú bíróság minősül. A másodfokú bíróságnak ugyan viszonylag széleskörű revíziós lehetőségei vannak, azonban a tényállás tekintetében a reformáció szűkebb körű. A tényállás módosítására csak megalapozatlanság esetén nyílik lehetőség. Eltérő tényállás megállapítására (a terhelt javára) szintén akkor van mód, ha az elsőfokú ítélet megalapozatlansági hibában szenved. Minden más esetben, ha az okszerűen mérlegelt tényállás megalapozott, a másodfokú bíróság nem mérlegelheti felül a bizonyítékokat, és nem változtathat az elsőfokú bíróság által megállapított történeti tényálláson.

Az eltérő tényállás megállapítására irányuló védelmi fellebbezés lényegében a bizonyítékok értékelésén keresztül támadja a megalapozott tényállást, mely a tényálláshoz kötöttség elvéből kifolyólag eredményre nem vezethetett (Be.351-352.§).

A tényállás megalapozottsága folytán nem volt indok és törvényes lehetőség a másodfokú perben olyan bizonyítás lefolytatására, mely a védelmi álláspontot igazolná. II. r. vádlott a 16-II. sz. fellebbezési iratban újabb helyszíni tárgyalás megfontolására hívta fel az ítélet tábla figyelmét. Az elsőbírói, törvényes mérlegen nyugvó tényállásból eltérő tények megállapításához azonban a bizonyítás ilyen irányú kiegészítése nem vezetne. A törvényszék a helyszínen tartott tárgyalás eredményeként kialakult álláspontját is nagyon részletesen megindokolta (36. oldal), és az ott tapasztaltakat, jegyzőkönyvben rögzítetteket az eljárás jelen volt résztvevői nem vitatták (44.sz.tjvk.). A terhelt észrevételeiben nem kerültek megjelölésre olyan adatok, melyek valóban nóvumot jelentenének az elsőfokú ítéletben írtakhoz képest.

Összességében az elsőfokú bíróság által részletezett bizonyítékok, valamint a vádlottak tetten ért magatartásából levont következtetés maradéktalanul megerősítették egymást, egységes szinergiát alkottak, még abban az esetben is, ha az ítélet tábla utóbb úgy találta, hogy a bizonyítékok köréből mellőzni szükséges a nyomozás során eszközölt poligráfos vizsgálat szaktanácsadói véleményének megállapításait (első fokú ítélet 34. oldal utolsó bekezdésében és 38. oldal második bekezdésében tett hivatkozásai). Az irányadó, és az ítélet tábla által követett bírói gyakorlat szerint ugyanis a szaktanácsadó véleménye nem a bűncselekmény objektív bizonyításához, hanem a nyomozás során a bizonyítási eszközök felkutatásához, összegyűjtéséhez vehető igénybe (BH.2008.326.) .

A Be. 76. § (1) bekezdése szerint a bizonyítás eszközei a tanúvallomás, a szakvélemény, a tárgyi bizonyítási eszköz, az okirat, és a terhelt vallomása. Ha a terhelt vallomását poligráf alkalmazásával vizsgálják, akkor a Be. 182. § (2) bekezdése alapján szaktanácsadó igénybevétele kötelező. A szaktanácsadó az ügyészt, valamint a nyomozó hatóságot a bizonyítási eszközök felkutatásában, megszerzésében, összegyűjtésében vagy rögzítésében különleges szakismeretével segítő, továbbá valamely szakkérdésben felvilágosítást nyújtó eljárási személy.

A szaktanácsadó közreműködésének és a poligráf alkalmazása eredményének a büntetőeljárásban történő felhasználását illetően irányadó az a bírósági gyakorlat, miszerint a bizonyítás eszközeinek felsorolásában szaktanácsadó közreműködése és poligráf alkalmazása nem szerepel. Poligráf a bírósági eljárásban nem alkalmazható. A szaktanácsadó közreműködéséről készült jegyzőkönyvet azonban a tárgyalás anyagává lehet tenni, így a poligráf alkalmazásában közreműködő szaktanácsadó „felvilágosítása” a tárgyaláson, szükség esetén felolvasható (LB Büntető Kollégiumi vélemény BH. 2005/7.). A Kúria Bhar.II.1271/2013/8. számú döntésében azt fejtette ki, hogy „A poligráfos vizsgálat eredményének a tárgyalás anyagává tétele, felolvasása (ismertetése) azt a célt szolgálhatja, hogy legális bizonyítási eszközből (jellemzően vallomásból) származó valamely ténytény adatot megállapítható tényre erősítsen. A poligráfos vizsgálatot végző szaktanácsadó tanúkénti kihallgatása pedig éppúgy nem zárható ki, mint a terheltet, vagy a tanút kihallgató hatósági személyé azzal, hogy vallomáspótló jelleggel nem bírhatnak, vagyis legfeljebb a vallomástétel körülményeire vonatkozhatnak.” Mindebből az következik, hogy a poligráfos vizsgálat eredménye a megbízhatósági korlátai miatt nem alkalmas többre annál, hogy egyféle megerősítést vagy éppen ellenkezőleg, az elbizonytalanítást szolgálja, de semmiképpen sem alapozhat rá tényállást a bíróság.

Ehhez kapcsolódik azon bírói gyakorlat is, amely egyenesen kizártnak tartja a nyomozás során végzett poligráfos vizsgálat eredményének a felhasználását a bírósági eljárásban:

„A poligráfos vizsgálatról készített szaktanácsadói vélemény, mivel a hatályos büntetőeljárási törvény taxatív felsorolása között nem szerepel, nem minősül a bizonyítás eszközének (Be. 76. § (1) bekezdés). Nem minősül tárgyi bizonyítási eszköznek (Be. 115. § (1) és (2) bekezdés) és okiratnak (Be. 116. §) sem, mert nem hordozza e két fogalom kritériumait sem. A nyomozás előbbre vitelét szolgáló szerepe viszont vitathatatlan, épp a poligráfos vizsgálat eredménye vezethet egy tárgyi bizonyítási eszköz, vagy okirat felkutatásához, vagy egy újabb tanú kihallgatásához.

Az okirat, a tárgyi bizonyítási eszköz vagy a tanúvallomás már bizonyítási eszköz, amely felhasználható a terhelt vonatkozásában, de ennek ellenére nem válik bizonyítási eszközzé a törvény értelmében a poligráfos vizsgálat eredményeként megjelenő szaktanácsadói vélemény.” (Fővárosi Ítéltábla Büntető Kollégiumának 5/2014. (IX.29.) BK véleménye)

Lényegében a fent kifejtettekre maga a törvényszék is utalt ítéletének más részében (26. oldal utolsó két bekezdése), ám az elsőfokú határozat ebben a körben fellelt ellentmondó megállapításai okán szükséges volt fentieket nyomatékosítani azzal, hogy érdemben nem befolyásolták az elsőfokú bíróság egyébként helytálló bizonyítékértékelő tevékenységét, nem eredményeztek megalapozatlansági hibát.

Az elsőfokú bíróság törvényesen vont következtetést mindkét vádlott bűnösségére és valamennyi vád tárgyává tett cselekmény minősítése megfelel az anyagi jognak. E tekintetben a hatályszabályok nem igényeltek mélyebb vizsgálatot, hiszen a cselekmény megvalósítására már a 2012. évi C. törvény (Btk.) hatályba lépését - 2013. július 1. napját - követően került sor.

A törvényszék igen részletes és alapos indokolást adott a tényállás élet elleni cselekményére, mellyel az ítéletábra is egyetért. I. r. vádlottnál az önálló tettesség megállapítása a történeti tények okán törvényszerű, mint ahogy II. r. terhelt bűnsegédi minőségének meghatározása is. Nem osztotta az ítéletábra a védelmi fellebbezésekben előadottakat az ölési szándék vitatása kapcsán, mivel az a 3/2013. számú Büntető jogegységi határozat és a hosszú évek óta töretlen bírói gyakorlat szerint egyértelműen megállapítható. A kisebb súlyú sértések mellett az idős, védtelen sértett fejének fültájék mögötti területén élet kioltására alkalmas eszközzel leadott nagy erejű ütést az ítéletkezés, de a természetes szemlélet is ölési cselekménynek tekinti abban az esetben is, ha az életveszélyes eredmény - mint jelen ügyben - közvetlenül nem alakult ki. A bántalmazás következtében a sértett által elszenvedett sérülések, és néhai bekövetkezett halála közötti ok-okozati összefüggés pedig a határozott és aggálytalan igazságügyi orvosszakértői megállapítások alapján egyértelmű. Nem tévedett akkor sem az elsőfokú bíróság, amikor az ölési szándék enyhébb formáját, az eventuais szándékot állapította meg, ítéletének 44. oldalán valamint a fentebb említett 15. oldalán ebben a körben is részletes adatokat szolgáltatott. A kifejtettek miatt a bűncselekményt nem lehet halált okozó testi sértésnek értékelni.

Nem osztotta viszont az ítéletábra az elsőfokú bíróság álláspontját a tekintetben, hogy a vádlottak cselekményét a Btk. 160.§ (2) bekezdés d) pontja szerint különös kegyetlenséggel elkövetett emberölés büntettként is minősíteni lehet. Ezzel kapcsolatosan a 3/2013.sz. Büntető jogegységi határozat szerint alakított, töretlen bírói gyakorlat elsődlegesen az emberiességi szempontokat tekinti irányadónak. Nem maradhat figyelmen kívül, hogy valójában az élet kioltásának a véghezvitele, már önmagában bizonyos szintű embertelenséggel jár, így ahhoz, hogy a vizsgált minősítő körülmény is megállapítható legyen, szükséges a rendkívüli brutalitással, átlagon felüli gyötrelmet előidéző megvalósítás.

Ezzel szemben adott esetben az irányadó tények alapján rögzített elkövetési mód jellege, a bántalmazás súlya az ítéletábra szerint nem tekinthető különösen embertelennek, nagy brutalitással véghezvittnek. Nem haladta meg az élet kioltásához szükséges kegyetlen véghezvitel jellemzőit és arra sem lehet megalapozott következtetést vonni, hogy a vádlottak tudata átfogta-e a végrehajtás különösen kegyetlen módját. Az ehhez szükséges alanyi és tárgyi ismérvek hiánya miatt a kisebb számban ismétlődő, az egy rendbeli nagy mellett leginkább kis-közepes erőbehatással kifejtett bántalmazás miatt a cselekmény nem minősülhet különös kegyetlenséggel elkövetett emberölés büntettként (BH. 2008.2005., BH. 2005.278., BH. 2002.343.) .

A további minősítő körülmények megállapítása viszont helytálló, a kellően részletes elsőbírói indokokat osztva a nyereségvágyból és a védekezésre képtelen személy sérelmére

elkövetett minősítések kapcsán ezért elegendő csupán utalni a másodfokú határozatban. A törvényszék a tényállásban rögzítettek alapján a vádlottak terhére a magánlaksértés büntettét is megállapította, mely szintén a törvényen és a bírói gyakorlaton nyugvó megalapozott döntés (BH. 2000.478.).

Minden kételyt a másodfokon felvett részbizonyítás eredményeként figyelembe vehető előéleti iratok alapján tett pontosítások oszlattak el arra vonatkozóan, hogy mind I. r., mind II. r. vádlott vonatkozásában megalapozottan mondható ki, miszerint a helyes tényállás szerint a Btk. 459. § (1) bekezdés 31. pont c) alpontjára figyelemmel erőszakos többszörös visszaesők.

A megjelölt törvényhely mellett irányadó 83/2010. BK. vélemény szerint az erőszakos többszörös visszaesés a többszörös visszaesés speciális esete, gyakorlatilag egy „különös többszörös” visszaesői kategória az erőszakos személy elleni bűncselekmények körén belül. Meghatározása szükségképpen magában foglalja a többszörös visszaesőkénti elítélés minden elemét azzal a többlettel, hogy már a visszaesést megalapozó egy korábbi elítélés is személy elleni erőszakos bűncselekmény miatt történt. A többszörös visszaeséshez vezető, három éven belüli láncolatos elítélések nyújtanak alapot az idézett törvényhely szerinti elkövetői minőség megállapításához.

Ellenben az elegendőnek mutatkozik, ha a törvény szerinti minősítéshez megkívánt mindhárom alkalom közül a harmadik személy elleni erőszakos bűncselekmény elkövetése valósul meg akként, hogy a két korábbi, - tehát az alap és a visszaesőkénti - elítélés a 2009. évi LXXX. tv. hatályba lépése előtt történt, de a 2009. augusztus 9. napja után megvalósítotthoz képest a második elítélésben kiszabott szabadságvesztés kiállításától vagy végrehajthatóságának megszűnésétől a legújabb személy elleni erőszakos bűncselekmény elkövetéséig a három év még nem telt el.

Mindezeket szem előtt tartva, érdemben helytállónak bizonyult a fellebbezéssel támadott ítéletben kifejtett első bírói álláspont, azzal a megjegyzéssel, hogy a I. r. terhelt vonatkozásában láncolatként felsorolt elítélések közül az ítélet 45. oldal 5. bekezdéséből a Nyíregyházi Városi Bíróság B.2603/2010/25. sz., és a Nyíregyházi Törvényszék, mint másodfokú bíróság 3.Bf.855/2011/4. sz. határozataival érintett elítélését mellőzni kellett, lévén büntetőjogi elmarasztalására ekkor nem személy elleni erőszakos bűncselekmények elkövetése miatt került sor. A másodfokon pontosított előéleti adatok szerint ugyanis az I. r. vádlottat, az idézett határozatokkal könnyű testi sértés vétségének kísérlete - és garázdaság büntette - miatt ítélték el az elsőfokú ítéletben megjelenő súlyos testi sértés büntett kísérlete helyett. A Btk. 459. § (1) bekezdés 26. pont c) alpontja viszont a személy elleni erőszakos bűncselekmények között nem nevesíti a Btk. 164. § (2) bekezdése szerinti könnyű testi sértés vétségét. Mindez azonban nem érintette az I. r. terhelt fentebb megjelölt speciális visszaesői minőségét, mivel a törvény alapján megkívánt három éves időbeli kapcsolaton alapuló láncolatos elítélés a Nyíregyházi Városi Bíróság 38.Fk.1926/2004/50.sz., illetőleg a Nyíregyházi Városi Bíróság 20.B.409/2009/36.sz. ítéletei okán megállapítható a harmadik alkalommal megvalósított, jelen eljárás tárgyát képező újabb személy elleni erőszakos bűncselekményig.

II. r. vádlott esetében az elsőfokú határozat már csaknem mindenben helytálló adatokat tartalmazott azzal a csekélyebb kiegészítéssel, hogy a láncolatos elítélésében másodikként feltüntetett Nyíregyházi Városi Bíróság 20.B.409/2009/36.sz. ítéletével, mint különös visszaesőt marasztalta el, mely az erőszakos többszörös visszaesői kategória ún. „különös többszörös” visszaesői minőségéből is értelemszerűen következik (83/2010.sz. BK. vélemény második bekezdés).

Az elsőfokú bíróság a büntetés kiszabása során irányadó körülményeket mindkét vádlottnál döntően helyesen tárta fel, ám az enyhítő hatást eredményezőkhöz sorolandó az eshetőlegesen szándékkal elkövetés is. Ugyanakkor a II. r. vádlott esetében a cselekmény feltételes szabadság hatálya alatti megvalósítása egyértelműen további nyomatékos súlyosító körülményként jelentkezik. Utóbbi tekintetében megjegyzést érdemel, miszerint erre az elsőfokú bíróság kifejezetten nem utalt, ám határozatának személyi részében az előéleti adatoknál maga is rögzítette annak tényét (9. oldal utolsó előtti bekezdés).

A büntetés kiszabása körében a törvényszék helyesen ismerte fel, hogy a vádlottak erőszakos többszörös visszaesői minősége okán a törvény kötelező rendelkezéseire figyelemmel kizárólag életfogytig tartó szabadságvesztés szabható ki, ám határozatában nem jelölte meg e rendelkezés törvényhelyét, mely a Btk. 90. § (2) bekezdésén alapszik.

Az ítélezési gyakorlat rendszerint a több okból is súlyosabban minősülő, a köznyugalmat is megzavaró összetársadalmi megdöbbenést kiváltó, félelmet keltő illetőleg embertelen ölési cselekményeknél alkalmazza a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztést, mely büntetés valóban a terhelt élete végéig tart (BH. 2004.353., BH. 2004.265.). Adott esetben azonban utóbbi bírói mérlegelésnek nem lehetett helye, hiszen a feltételes szabadság kizárásra vonatkozó rendelkezés mindkét vádlott vonatkozásában nemcsak törvényes volt - melyre az elsőfokú bíróság is utalt a Btk. 44. § (1) bekezdés h) pontja szerint -, hanem a Btk. 44. § (2) bekezdés a) pontja alapján kötelező is a jogalkalmazó bíróságra nézve.

A szabadságvesztés végrehajtási fokozatának meghatározása és a közügyektől eltiltás mellékbüntetés egyaránt törvényesnek tekinthető.

A járulékos rendelkezések közül a törvényszék ugyancsak helytállóan döntött az előzetes fogvatartásokban töltött idő beszámítását, a bűnügyi költség viselését és gyakorlatilag az eljárás során lefoglalt bűnjeleket érintően is. Utóbbiaknál két tétel (ujj- és tenyérnyomatlapok valamint fólinlapkán rögzített üvegszemcsék) vonatkozásában a határozat végrehajthatósága érdekében indokolt volt kisebb, nyilvánvalóan elírásból eredő helyesbítés a bűnjelszámokra vonatkozóan, melyet az ítélet tábla a másodfokú eljárásban tett meg.

Bár a törvényszék tényszerűen rögzítette, hogy II. r. vádlott feltételes szabadság hatálya alatt követte el a terhére rótt cselekményt, ám e vonatkozásban elmulasztott rendelkezni a kedvezmény megszüntetése felől. A Btk. 40. § (1) bekezdés b) pontja alapján a feltételes szabadságot ugyanis meg kell szüntetni, ha az elítéltet a feltételes szabadság tartama alatt elkövetett bűncselekmény miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélik. Mindezeket szem

előtt tartva az ítéltábla pótolta e törvény erejénél fogva kötelező rendelkezést, melyet a súlyosítási tilalom sem érint (BH.2005.130).

Mindezekre figyelemmel a Debreceni Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a szükséges körben a Be. 372.§ (1) bekezdése alapján megváltoztatta, míg helytálló rendelkezéseit a Be. 371. § (1) bekezdésére utalással helybenhagyta.

A I. r. vádlott által az elsőfokú ítélet kihirdetésétől a másodfokú elbírálásig, míg II. r. vádlott vonatkozásában az elsőfokú határozathozatától az időközben más ügyben jogerősen kiszabott szabadságvesztés foganatba vétele okán megszakított (15. és 17/I.sz. Bv. Intézeti adatközlés alapján számított) előzetes letartóztatásban töltött időnek a főbüntetésbe történő beszámítása a Btk. 92. § (1) és (2) bekezdésén alapszik.

Az ítéltábla a másodfokú eljárásban felmerült bűnügyi költséget a Be. 381. § (1) bekezdése alapján állapította meg.

Debrecen, 2015. május 20.

Dr. Elek Balázs sk.	. Bakó József sk.	. Gömöri Olivér sk.
a tanács elnöke	előadó bíró	bíró

ZÁRADÉK: A Debreceni Törvényszék 24.B.438/2014/56. számú ítélete a jelen másodfokú határozatban írt változtatásokkal mindkét vádlott vonatkozásában a mai napon jogerőre emelkedett és végrehajthatóvá vált.

Debrecen, 2015. május 20.

Dr. Elek Balázs sk.
a tanács elnöke

A kiadmány hitelül:
Kiadó.